Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 9. novembra 2023 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spoločná politika v oblasti azylu a doplnkovej ochrany – Smernica 2011/95/EÚ – Článok 15 – Podmienky priznania doplnkovej ochrany – Zohľadnenie aspektov týkajúcich sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu – Humanitárna situácia“

Vo veci C-125/22,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (súd v Haagu zasadajúci v 's-Hertogenboschi, Holandsko) z 22. februára 2022 a doručený Súdnemu dvoru 22. februára 2022, ktorý súvisí s konaním:

X,

Y,

ich 6 maloletých detí

proti

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory C. Lycourgos, sudcovia O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin a L. S. Rossi (spravodajkyňa),

generálny advokát: P. Pikamäe,

tajomník: A. Lamote, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. marca 2023,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Y, X a ich 6 maloletých detí, v zastúpení: S. Rafi, P. J. Schüller a J. W. J. van den Broek, advocaten,

* Jazyk konania: holandčina.

– holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman, H. S. Gijzen, A. Hanje a J. M. Hoogveld, splnomocnení zástupcovia,

– belgická vláda, v zastúpení: M. Jacobs a M. Van Regemorter, splnomocnené zástupkyne,

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a A. Hoesch, splnomocnení zástupcovia,

– francúzska vláda, v zastúpení: R. Bénard, A.-L. Desjonquères a J. Illouz, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: A. Azéma a F. Wilman, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 8. júna 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 15 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi X, Y a ich 6 maloletými deťmi, líbyjskými štátnymi príslušníkmi, a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (štátny tajomník pre spravodlivosť a bezpečnosť, Holandsko) (ďalej len „štátny tajomník“) v súvislosti s tým, že tento štátny tajomník zamietol ich žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenia 12, 16 a 34 smernice 2011/95 stanovujú:

„(12) Hlavným cieľom tejto smernice je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch.

…

(16) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä Chartou základných práv Európskej únie [ďalej len ‚Charta‘]. Táto smernica sa snaží predovšetkým o zaistenie plného rešpektovania ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov, ako aj o podporu uplatňovania článkov 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 a 35 uvedenej [C]harty a mala by sa preto vykonávať primerane.

…

(34) Je potrebné zaviesť spoločné kritériá, na základe ktorých žiadatelia o medzinárodnú ochranu majú byť uznaní za oprávnených na doplnkovú ochranu. Tieto kritériá by mali čerpať z medzinárodných záväzkov podľa dokumentov a postupov týkajúcich sa ľudských práv existujúcich v členských štátoch.“

4 Článok 2 tejto smernice, nazvaný „Vymedzenia pojmov“, stanovuje:

„Na účely tejto smernice platia tieto vymedzenia pojmov:

a) ‚medzinárodná ochrana‘ znamená postavenie utečenca a doplnkovú ochranu, ako sú vymedzené v písmenách e) a g);

b) ‚osoba s postavením medzinárodnej ochrany‘ je osoba, ktorej bolo priznané postavenie utečenca alebo doplnková ochrana, ako sú vymedzené v písmenách e) a g);

…

f) ‚osoba oprávnená na doplnkovú ochranu‘ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva, ktorá nie je oprávnená ako utečenec, ale vzhľadom ku ktorej boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba by v prípade, keď by bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny svojho doterajšieho pobytu [skoršieho obvyklého pobytu – *neoficiálny preklad*], čelila reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15, a na ktorú sa neuplatňuje článok 17 ods. 1 a 2 a ktorá nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny;

g) ‚doplnková ochrana‘ znamená uznanie štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva členským štátom za osobu oprávnenú na doplnkovú ochranu;

h) ‚žiadosť o medzinárodnú ochranu‘ znamená požiadavku predloženú štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátneho občianstva o ochranu od členského štátu, o ktorých sa predpokladá, že požadujú postavenie utečenca alebo doplnkovú ochranu, a ktorí výslovne nepožadujú iný druh ochrany mimo rozsahu tejto smernice, o ktorú možno požiadať osobitne;

i) ‚žiadateľ‘ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá podala žiadosť o medzinárodnú ochranu, vo veci ktorej zatiaľ nebolo prijaté konečné rozhodnutie;

…“

5 Článok 4 tejto smernice s názvom „Posudzovanie skutočností a okolností“, ktorý sa nachádza v jej kapitole II týkajúcej sa „posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu“, stanovuje:

„1. Členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo najskôr všetky náležitosti potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. V spolupráci so žiadateľom povinnosťou členského štátu je posúdiť príslušné náležitosti žiadosti.

…

3. Posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu sa má vykonať na individuálnom základe a zahŕňa zohľadnenie:

a) všetkých príslušných skutočností, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti…

b) príslušných vyhlásení a dokumentácie predloženej žiadateľom vrátane informácií o tom, či žiadateľ bol alebo môže byť predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia;

c) individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa vrátane faktorov takýchto ako pôvod, pohlavie a vek, s cieľom posúdenia, či by na základe osobných okolností žiadateľa činy, ktorým bol alebo mohol byť žiadateľ vystavený, predstavovali prenasledovanie alebo vážne bezprávie;

…

4. Skutočnosť, že žiadateľ už bol predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia alebo priamych hrozieb takéhoto prenasledovania alebo takéhoto bezprávia, je vážnou známkou oprávnenej obavy žiadateľa z prenasledovania alebo reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, pokiaľ neexistujú primerané dôvody domnievať sa, že takéto prenasledovanie alebo vážne bezprávie sa nebudú opakovať.

5. V prípade, že členské štáty uplatňujú zásadu, podľa ktorej je povinnosťou žiadateľa zdôvodniť žiadosť o medzinárodnú ochranu, a v prípade, že aspekty vyhlásení žiadateľa nie sú podložené listinným alebo iným dôkazom, tieto aspekty si nevyžadujú potvrdenie, ak sú splnené tieto podmienky:

a) žiadateľ skutočne vynaložil snahu zdôvodniť svoju žiadosť;

b) boli predložené príslušné náležitosti, ktoré sú k dispozícii žiadateľovi, a bolo poskytnuté uspokojivé vysvetlenie týkajúce sa akéhokoľvek nedostatku iných príslušných náležitostí;

c) vyhlásenia žiadateľa sú uznané za logické a prijateľné a nie sú v rozpore s dostupnými osobitnými a všeobecnými informáciami týkajúcimi sa prípadu žiadateľa;

d) žiadateľ požiadal o medzinárodnú ochranu v najskoršom možnom čase alebo žiadateľ preukázal primeraný dôvod, prečo tak neurobil, a

e) bola preukázaná všeobecná dôveryhodnosť žiadateľa.“

6 Článok 8 ods. 2 tej istej smernice, nazvaný „Vnútroštátna ochrana“, znie:

„Pri posudzovaní, či má žiadateľ opodstatnenú obavu z prenasledovania alebo je reálne ohrozený vážnym bezprávím, alebo má prístup k ochrane proti prenasledovaniu alebo vážnemu bezpráviu v časti krajiny pôvodu v súlade s odsekom 1, členské štáty zohľadnia v čase prijímania rozhodnutia o žiadosti všeobecné okolnosti prevládajúce v tejto časti krajiny a osobné okolnosti žiadateľa v súlade s článkom 4. Na tento účel členské štáty zabezpečia, aby sa získali presné a aktuálne údaje z príslušných zdrojov, napríklad od Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Európskeho podporného úradu pre azyl.“

7 Podľa článku 15 smernice 2011/95 s názvom „Vážne bezprávie“, ktorý sa nachádza v jej kapitole V týkajúcej sa „predpokladov na poskytnutie doplnkovej ochrany“:

„Vážne bezprávie pozostáva z:

a) z trestu smrti alebo popravy, alebo

b) z mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo potrestania žiadateľa v krajine pôvodu, alebo

c) z vážneho a individuálneho ohrozenia života občana alebo osoby [ohrozenia života alebo osoby civilistu – *neoficiálny preklad*] z dôvodu všeobecného násilia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.“

8 Článok 18 tejto smernice, nazvaný „Priznanie doplnkovej ochrany“, stanovuje:

„Členské štáty priznajú doplnkovú ochranu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva oprávneným na doplnkovú ochranu v súlade s kapitolami II a V.“

Holandské právo

9 Ustanovenie § 29 Vreemdelingenwet 2000 (zákon o cudzincoch z roku 2000) z 23. novembra 2000 (Stb. 2000, č. 495) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej v § 1 stanovuje:

„1. Povolenie na pobyt na určitú dobu… možno udeliť cudziemu štátnemu príslušníkovi, ktorý:

a) má postavenie utečenca, alebo

b) dostatočne preukáže, že má oprávnené dôvody domnievať sa, že v prípade vyhostenia mu hrozí reálne riziko utrpenia vážneho bezprávia, ktorým sú:
1° trest smrti alebo poprava,
2° mučenie, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, alebo potrestanie; alebo
3° vážne a individuálne ohrozenie života občana alebo osoby z dôvodu všeobecného násilia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

10 Dňa 28. januára 2018 X a Y, dvaja manželia líbyjskej štátnej príslušnosti, podali štátnemu tajomníkovi, ako aj v mene svojich šiestich maloletých detí žiadosti o medzinárodnú ochranu, pričom tvrdili, že v prípade, ak by boli vrátení do Líbye, by čelili reálnemu riziku utrpenia „vážneho bezprávia“ v zmysle článku 15 písm. b) a/alebo c) smernice 2011/95.

11 X a Y na podporu svojich žiadostí o medzinárodnú ochranu poukázali na skutočnosti týkajúce sa tak ich osobných okolností, ako aj všeobecnej situácie ich krajiny pôvodu, najmä všeobecnej úrovne násilia v Líbyi a z toho vyplývajúcej humanitárnej situácie.

12 Konkrétne X uviedol, že od roku 2012 do júna 2017 pracoval v Tripolise (Líbya) ako telesný strážca popredných politických predstaviteľov, najmä dvoch predsedov vlády, jedného podpredsedu vlády a viacerých ministrov. Tvrdí, že mimo svojho pracovného času sa stal obeťou streľby, počas ktorej

bol zasiahnutý do hlavy a do ľavého líca sa mu dostal úlomok projektilu, a následne sa mu vyhrážali smrťou v telefonických rozhovoroch, ku ktorým došlo po piatich mesiacoch a po roku až dvoch od dátumu tejto streľby. X má podozrenie týkajúce sa totožnosti osôb zodpovedných za tieto činy, ale nemôže o tom predložiť dôkaz. Okrem toho X poukázal na skutočnosť, že jeho brat mu oznámil, že militanti sa pokúšajú prisvojiť si pozemok, ktorý zdedil po svojom otcovi, a pohrozili usmrtením každého, kto by proti tomu namietal. Napokon X vyhlásil, že jeho odchod z Líbye bol spôsobený aj ťažkými životnými podmienkami v Tripolise, a to najmä z dôvodu nedostatku paliva, pitnej vody a elektriny. Y svoju žiadosť o medzinárodnú ochranu založila na obave vyplývajúcej z osobnej skúsenosti X, ako aj zo všeobecnej situácie neistoty v Líbyi, ktorá jej spôsobila aj zdravotné problémy.

13 Samostatnými rozhodnutiami z 24. decembra 2020 štátny tajomník zamietol žiadosti o medzinárodnú ochranu, ktoré podali X a Y, ako nedôvodné. Na jednej strane usúdil, že žiadatelia sa nemusia obávať vážneho bezprávia v zmysle článku 15 písm. b) smernice 2011/95. Dospel totiž k záveru, že dve údajné hrozby nie sú vierohodné a že X nepreukázal, že streľba, ktorej bol obeťou, bola smerovaná osobitne naňho, ani že existovala súvislosť medzi týmto násilím a jeho profesijnou činnosťou telesného strážcu vysokých politických predstaviteľov. Na druhej strane štátny tajomník usúdil, že mu prináleží identifikovať rizikové skupiny a určiť, či existuje taká riziková situácia, akej sa týka článok 15 písm. c) tejto smernice. Keďže pritom nepovažoval za potrebné posúdiť všeobecnú bezpečnostnú situáciu v Líbyi, rozhodol, že žalobcovia sa nemuseli obávať ani vážneho bezprávia v zmysle tohto druhého ustanovenia.

14 X a Y podali proti týmto rozhodnutiam žaloby na Rechtbank Den Haag, zittingsplaats ’s-Hertogenbosch (súd v Haagu zasadajúci v ’s-Hertogenboschi, Holandsko).

15 Tento súd v prvom rade zdôrazňuje, že žiadosti o medzinárodnú ochranu, o ktoré ide vo veci samej, sú podložené tak individuálnymi a osobnými okolnosťami žalobcov, ako aj odkazom na všeobecnú situáciu násilia a humanitárnu situáciu vyplývajúcu z tohto násilia v krajine pôvodu. Poznamenáva však, že sa nezdá, že by takéto skutočnosti posudzované samostatne dosiahli stupeň individualizácie vážneho bezprávia a prah závažnosti všeobecného násilia vyžadovaný na priznanie doplnkovej ochrany podľa článku 15 písm. b) a článku 15 písm. c) smernice 2011/95.

16 Podľa uvedeného súdu teda vzniká otázka, či sa má článok 15 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že prejavy vážneho bezprávia uvedené v tomto článku 15 sa majú posudzovať striktne oddelene, v dôsledku čoho sú skutočnosti a okolnosti uvádzané žiadateľom relevantné len na účel zdôvodnenia obavy z niektorého typu tohto vážneho bezprávia, alebo naopak, že je potrebné vykonať úplné a spoločné posúdenie všetkých relevantných skutočností, ktoré sa týkajú tak individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu, a následne určiť, aký prejav vážneho bezprávia takéto skutočnosti a okolnosti umožňujú zdôvodniť.

17 Vnútroštátny súd v tejto súvislosti usudzuje, že východiskovým bodom posúdenia existencie reálneho rizika vážneho bezprávia je potreba ochrany žiadateľa a že prvý výklad článku 15 smernice 2011/95, zhrnutý v predchádzajúcom bode, spôsobuje medzeru v ochrane poskytovanej týmto ustanovením, ktorá zbavuje režim doplnkovej ochrany stanovený týmto ustanovením potrebného účinku. Druhý výklad tohto článku 15, zhrnutý v predchádzajúcom bode, je zas v súlade so štruktúrou tejto smernice a s cieľmi, ktoré sleduje, ako aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcou sa výkladu článku 3 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“), ktorý treba zohľadniť pri výklade článku 4 Charty na základe jej článku 52 ods. 3.

18 Vnútroštátny súd sa ďalej pýta Súdneho dvora na spresnenie spôsobu, akým sa majú zohľadniť dôvody vlastné osobným okolnostiam žiadateľa, identifikované v rozsudku zo 17. februára 2009, Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94), pri posudzovaní dosahu z hľadiska článku 15 písm. c) smernice 2011/95. V tomto kontexte si tento súd okrem iného želá, aby Súdny dvor objasnil, či zohľadnenie individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa o medzinárodnú ochranu ide nad rámec podmienky individualizácie, vyplývajúcej z rozsudku ESĽP zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, § 115), konkrétne či individuálne okolnosti, iné ako samotné pochádzanie z oblasti danej krajiny, kde dochádza k „najextrémnejším prípadom všeobecného násilia“ v zmysle posledného uvedeného rozsudku, môžu zdôvodniť obavu z vážneho bezprávia definovaného v tomto ustanovení.

19 V prípade kladnej odpovede vnútroštátny súd žiada Súdny dvor, aby uviedol, či sa majú zohľadniť na jednej strane osobné faktory alebo riziko stať sa obeťou „trestného násilia“ z dôvodu situácie všeobecného násilia, a na druhej strane individuálne okolnosti, ktoré nemajú osobnú povahu, ako je výkon určitých povolaní a/alebo miesta ich výkonu, alebo skutočnosť, že na to, aby bolo možné využiť základné služby, sa treba dostaviť na určité miesta.

20 Tento súd chce tiež vedieť, ako sa má pri posudzovaní existencie vážneho bezprávia v zmysle článku 15 písm. a) a b) smernice 2011/95 zohľadniť úroveň všeobecného násilia v krajine pôvodu žiadateľa v zmysle tohto článku 15 písm. c). Konkrétne chce zistiť, či sa opačná súvislosť medzi schopnosťou žiadateľa preukázať, že je špecificky dotknutý z dôvodu skutočností vlastných jeho osobným okolnostiam, a úrovňou všeobecného násilia vyžadovanou na to, aby mohol byť oprávnený na doplnkovú ochranu, vyplývajúca z judikatúry vychádzajúcej z rozsudku zo 17. februára 2009, Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94, bod 39), uplatňuje aj na posúdenie vážneho bezprávia podľa uvedeného článku 15 písm. b), ak v krajine pôvodu žiadateľa existuje vysoká úroveň všeobecného násilia, ale táto úroveň sama osebe nestačí na odôvodnenie priznania doplnkovej ochrany.

21 Vnútroštátny súd sa napokon pýta, či a za akých podmienok sa pri posudzovaní žiadosti o doplnkovú ochranu musí zohľadniť humanitárna situácia, ktorá je na rozdiel od situácie vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 18. decembra 2014, M’Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452), priamym alebo nepriamym dôsledkom násilných činov spáchaných aktérom vážneho bezprávia, nanúteného v rámci medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu, a ktorá môže viesť k porušeniu článkov 1, 4 a článku 19 ods. 2 Charty. Tento súd v tejto súvislosti spresňuje, že odkazuje tak na humanitárnu situáciu úmyselne vytvorenú aktérom vážneho bezprávia, ako aj na situáciu, ktorá by bola spôsobená ľahostajným postojom takéhoto aktéra voči dôsledkom ozbrojeného konfliktu na civilné obyvateľstvo.

22 Za týchto podmienok Rechtbank Den Haag, zittingsplaats ’s -Hertogenbosch (súd v Haagu zasadajúci v ’s-Hertogenboschi) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 15 smernice [2011/95] v spojení s článkom 2 písm. g) a článkom 4 tejto smernice, ako aj s článkom 4 a článkom 19 ods. 2 [Charty] vykladať v tom zmysle, že pri otázke, či žiadateľ potrebuje doplnkovú ochranu, sa vždy najprv musia v plnej miere a vo vzájomných súvislostiach skúmať a posúdiť všetky relevantné aspekty týkajúce sa tak individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu, a až potom sa určí, ktorú obávanú formu vážneho bezprávia umožňujú tieto aspekty preukázať?

2. Je v prípade zápornej odpovede Súdneho dvora na prvú otázku posudzovanie individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa v rámci posudzovania podľa článku 15 písm. c) smernice [2011/95], v súvislosti s ktorým už Súdny dvor konštatoval, že tieto aspekty sa majú pri tomto posudzovaní zohľadniť, komplexnejšie ako posúdenie dodržania požiadavky individualizácie v zmysle rozsudku ESĽP [zo 17. júla 2008] vo veci NA. v. Spojené kráľovstvo [(CE:ECHR:2008:0717JUD002590407)]? Môžu sa tieto aspekty v rámci tej istej žiadosti o doplnkovú ochranu zohľadniť tak pri posudzovaní podľa článku 15 písm. b) smernice [2011/95], ako aj podľa jej článku 15 písm. c)?

3. Má sa článok 15 smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že pri posudzovaní potreby doplnkovej ochrany sa tzv. ‚degresívna‘ stupnica, o ktorej už Súdny dvor konštatoval, že sa má uplatňovať pri posudzovaní údajnej obavy z utrpenia vážneho bezprávia v zmysle článku 15 písm. c) [tejto smernice], musí uplatňovať aj pri posudzovaní údajnej obavy z utrpenia vážneho bezprávia v zmysle článku 15 písm. b) [tejto smernice]?

4. Má sa článok 15 smernice [2011/95] v spojení s článkami 1 a 4, ako aj s článkom 19 ods. 2 [Charty] vykladať v tom zmysle, že pri posudzovaní toho, či žiadateľ potrebuje doplnkovú ochranu, sa má zohľadniť humanitárna situácia, ktorá je (ne)priamym dôsledkom konania a/alebo opomenutia aktéra vážneho bezprávia?“

23 Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora z 8. apríla 2022 bolo konanie v tejto veci podľa článku 55 ods. 1 písm. b) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora prerušené až do rozhodnutia, ktorým sa ukončí konanie vo veci Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Pojem vážneho a individuálneho ohrozenia) (C-579/20).

24 Po späťvzatí návrhu na začatie prejudiciálneho konania v tejto veci a po jej výmaze uznesením z 18. mája 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Pojem vážneho a individuálneho ohrozenia) (C-579/20, EU:C:2022:416), sa v dôsledku toho 20. mája 2022 pokračovalo v konaní v prejednávanej veci.

O návrhu na skrátené súdne konanie

25 Vnútroštátny súd požiadal o prejednanie tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania v skrátenom konaní podľa článku 105 rokovacieho poriadku.

26 Na podporu svojho návrhu tento súd v podstate uviedol, že hoci navrhovatelia majú legálny pobyt až do konečného rozhodnutia v spore vo veci samej, maloleté deti X a Y sa nachádzali v situácii neistoty. V tejto súvislosti uvedený súd uviedol, že päť zo šiestich maloletých detí X a Y dostalo od 22. apríla 2020 vzdelávaciu pomoc a že tieto deti boli vážne ohrozené na svojom vývoji a vyrastali v nebezpečnom a nestabilnom vzdelávacom kontexte, v ktorom boli svedkami a obeťami násilia a trpeli pocitom emocionálneho a fyzického opustenia. Okrem toho vnútroštátny súd zdôraznil, že podľa X a Y kontext predmetnej neistoty vyplýval aj z dĺžky konania, o ktoré ide vo veci samej, ako aj z neistoty, pokiaľ ide o jeho výsledok.

27 Článok 105 ods. 1 rokovacieho poriadku stanovuje, že predseda Súdneho dvora môže na návrh vnútroštátneho súdu, alebo výnimočne i bez návrhu, ak si povaha veci vyžaduje jej prejednanie bez zbytočného odkladu, po vypočutí sudcu spravodajcu a generálneho advokáta, rozhodnúť, že prejudiciálne konanie prebehne v skrátenom konaní odchylne od ustanovení uvedeného rokovacieho poriadku.

28 V prejednávanej veci predseda Súdneho dvora 20. mája 2022 po vypočutí sudkyne spravodajkyne a generálneho advokáta rozhodol o zamietnutí návrhu uvedeného v bode 25 tohto rozsudku.

29 Treba totiž pripomenúť, že skrátené konanie predstavuje procesný nástroj určený na riešenie mimoriadne naliehavej situácie (rozsudok z 13. júla 2023, Azienda Ospedale-Università di Padova, C-765/21, EU:C:2023:566, bod 26 a citovaná judikatúra).

30 Vnútroštátny súd pritom neposkytol všetky informácie umožňujúce posúdiť existenciu takejto mimoriadne naliehavej situácie, a najmä riziká, ktoré hrozia, ak by sa tento návrh na začatia prejudiciálneho konania riadil riadnym postupom. Tento súd síce poukázal na riziká pre vývoj maloletých detí X a Y vyplývajúce z ich rodinného, sociálneho a vzdelávacieho kontextu, no nepreukázal, že existuje súvislosť medzi dĺžkou konania pred Súdnym dvorom a predĺžením situácie neistoty, v ktorej sa tieto deti nachádzajú. Okrem toho uvedený súd neuviedol ani dôvody, pre ktoré by uplatnenie skráteného konania na prejednávanú vec umožnilo vyhnúť sa takýmto rizikám alebo vyriešiť takúto situáciu neistoty, keďže právna neistota ovplyvňujúca uvedené deti, pokiaľ ide o výsledok konania, o ktoré ide vo veci samej, nemôže sama osebe odôvodniť použitie skráteného konania (pozri v tomto zmysle uznesenie predsedu Súdneho dvora z 27. júna 2016, S., C-283/16, EU:C:2016:482, bod 11 a citovanú judikatúru).

31 Okrem toho značné obdobie, ktoré uplynulo medzi podaním žiadostí žiadateľov o medzinárodnú ochranu a rozhodnutiami štátneho tajomníka o zamietnutí týchto žiadostí na jednej strane a podaním tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania na druhej strane, samo osebe síce nie je rozhodujúce, no nesvedčí v prospech prijatia rozhodnutia, na základe ktorého by sa tento návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednal v skrátenom konaní (pozri v tomto zmysle uznesenie predsedu Súdneho dvora z 27. júna 2016, S., C-283/16, EU:C:2016:482, bod 12).

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

32 Pred poskytnutím odpovedí na položené otázky treba na úvod pripomenúť, že keďže smernica 2011/95 bola prijatá predovšetkým na základe článku 78 ods. 2 písm. b) ZFEÚ, jej cieľom je okrem iného zaviesť jednotný systém doplnkovej ochrany. V tejto súvislosti z odôvodnení 12 a 34 tejto smernice vyplýva, že jedným z jej hlavných cieľov je zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá na identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, pričom im poskytnú zodpovedajúce právne postavenie [pozri v tomto zmysle rozsudky z 23. mája 2019, Bilali, C-720/17, EU:C:2019:448, bod 35 a citovanú judikatúru, ako aj z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, body 22 a 34].

33 Z článku 18 smernice 2011/95 v spojení s definíciou pojmu „osoba oprávnená na doplnkovú ochranu“ nachádzajúcou sa v článku 2 písm. f) tejto smernice a definíciou pojmu „doplnková ochrana“ nachádzajúcou sa v jej článku 2 písm. g) vyplýva, že doplnková ochrana upravená v tejto smernici sa v zásade musí priznať každému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorí by v prípade vrátenia do svojej krajiny pôvodu alebo do krajiny, v ktorej mali obvyklý pobyt, čelili reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia v zmysle článku 15 tej istej smernice [rozsudok z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, bod 23, ako aj citovaná judikatúra].

34 Smernica 2011/95 s účinnosťou od 21. decembra 2013 zrušila a nahradila smernicu Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96). Keďže táto zmena právnej úpravy neviedla ani k zmene právneho režimu priznávania doplnkovej ochrany, ani k zmene číslovania dotknutých ustanovení, judikatúra týkajúca sa smernice 2004/83 je relevantná aj pri výklade smernice 2011/95. Konkrétnejšie, znenie článku 15 smernice 2011/95 je zhodné so znením článku 15 smernice 2004/83, a teda judikatúru týkajúcu sa tohto druhého ustanovenia je možné prebrať aj vo vzťahu k prvému uvedenému ustanoveniu [pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, bod 24].

O prvej otázke

35 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 15 smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že príslušný vnútroštátny orgán musí na účely určenia, či môže byť žiadateľ o medzinárodnú ochranu oprávnený na doplnkovú ochranu, skúmať všetky relevantné skutočnosti týkajúce sa tak individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu, a to predtým, ako zistí typ vážneho bezprávia, ktoré tieto skutočnosti prípadne umožňujú zdôvodniť.

36 V prvom rade treba uviesť, že tento článok 15 stanovuje tri druhy „vážneho bezprávia“, ktoré môžu odôvodniť priznanie doplnkovej ochrany osobe, ktorá by v prípade vrátenia do svojej krajiny pôvodu alebo do krajiny, v ktorej mala obvyklý pobyt, čelila reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia.

37 Pokiaľ ide po prvé o dôvody obsiahnuté v písmene a) uvedeného článku 15, a to riziko „trestu smrti alebo popravy“, a v písmene b) tohto článku, teda riziko „mučenia alebo neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo potrestania“, takéto „vážne bezprávie“ sa vzťahuje na situácie, v ktorých je žiadateľ o doplnkovú ochranu špecificky vystavený riziku bezprávia osobitného typu, za predpokladu jasného stupňa individualizácie [rozsudky zo 17. februára 2009, Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, body 32 a 38, ako aj z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, bod 25, ako aj citovaná judikatúra].

38 Z toho vyplýva, že priznanie doplnkovej ochrany podľa článku 15 písm. a) a b) smernice 2011/95 predpokladá, že existujú závažné a preukázané dôvody veriť, že ak by bol žiadateľ vrátený do svojej krajiny pôvodu alebo do krajiny, v ktorej mal obvyklý pobyt, bol by špecificky a individuálne vystavený reálnemu riziku, že bude vystavený trestu smrti, poprave, mučeniu alebo neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo potrestaniu.

39 Pri posudzovaní existencie takéhoto rizika sa však zároveň musia skúmať aj skutočnosti týkajúce sa všeobecnej situácie dotknutej krajiny, najmä tie, ktoré sa týkajú všeobecnej úrovne násilia a neistoty v tejto krajine. Takýto všeobecný kontext totiž umožňuje presnejšie posúdiť rozsah, v akom je žiadateľ skutočne vystavený riziku utrpenia vážneho bezprávia definovaného v článku 15 písm. a) alebo b) smernice 2011/95.

40 Pokiaľ ide po druhé o bezprávie vymedzené v článku 15 písm. c) tejto smernice, ktoré predstavuje „vážne a individuálne ohrozenie života alebo osoby“ žiadateľa, treba uviesť, že toto ustanovenie pokrýva „všeobecnejšie“ riziko bezprávia, ako je uvedené v tom istom článku v písmenách a) a b).

Širšie sa tak týka skôr „ohrozenia života alebo osoby“ civilistu než určitých typov násilia. Okrem toho sú tieto hrozby neoddeliteľne spojené so všeobecnou situáciou ozbrojeného konfliktu, ktorá vytvára „všeobecné násilie“, čo predpokladá, že sa môže vzťahovať na osoby bez ohľadu na ich osobné okolnosti a identitu, pokiaľ takéto násilie dosiahne takú vysokú úroveň, že existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že civilná osoba vrátená do predmetnej krajiny alebo prípadne do predmetného regiónu by už z dôvodu svojej prítomnosti na ich území čelila reálnemu riziku utrpenia uvedeného ohrozenia [pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, body 26 a 28, ako aj citovanú judikatúru].

41 Z toho vyplýva, že v rámci takej výnimočnej situácie, aká je opísaná v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, konštatovanie existencie rizika „vážneho a individuálneho ohrozenia“ v zmysle článku 15 písm. c) smernice 2011/95 nepodlieha podmienke, aby žiadateľ predložil dôkaz, že je špecificky dotknutý z dôvodu skutočností vlastných jeho osobným okolnostiam [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. februára 2009, Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, bod 43, ako aj z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, bod 27].

42 V iných menej výnimočných situáciách sa však skutočnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa javia relevantné. O čo viac je teda žiadateľ schopný preukázať, že je špecificky dotknutý z dôvodu skutočností vlastných jeho individuálnemu postaveniu alebo osobným okolnostiam, o to nižšia bude úroveň všeobecného násilia vyžadovaná na to, aby mohol byť oprávnený na doplnkovú ochranu podľa článku 15 písm. c) smernice 2011/95 (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. februára 2009, Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, bod 39, a z 30. januára 2014, Diakité, C-285/12, EU:C:2014:39, bod 31).

43 Z toho vyplýva, že článok 15 smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že tak skutočnosti týkajúce sa všeobecnej situácie v krajine pôvodu, najmä všeobecnej úrovne násilia a neistoty v tejto krajine, ako aj skutočnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa môžu predstavovať relevantné aspekty posúdenia akejkoľvek žiadosti o doplnkovú ochranu príslušným vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na špecifický typ vážneho bezprávia v zmysle tohto článku 15, ktoré je predmetom takéhoto posúdenia.

44 V tejto súvislosti treba ešte zdôrazniť, že hoci každý typ vážneho bezprávia uvedený v písmenách a) až c) článku 15 smernice 2011/95 predstavuje samostatný dôvod na priznanie doplnkovej ochrany, ktorého podmienky musia byť v plnom rozsahu splnené na to, aby bola táto ochrana priznaná, nič to nemení na tom, ako v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 30, 40 a 41 svojich návrhov, že tento článok nezavádza hierarchické poradie medzi týmito rôznymi typmi vážneho bezprávia a nestanovuje žiadne poradie pri posudzovaní existencie reálneho rizika utrpenia niektorého typu tohto vážneho bezprávia. Na jednej strane totiž z tej istej žiadosti o medzinárodnú ochranu môže vyplynúť existencia rizika, že žiadateľ bude v prípade vrátenia do svojej krajiny pôvodu alebo krajiny, v ktorej mal obvyklý pobyt, vystavený viacerým typom vážneho bezprávia. Na druhej strane ten istý prvok môže slúžiť na preukázanie existencie reálneho rizika utrpenia viacerých typov tohto vážneho bezprávia.

45 V druhom rade je výklad článku 15 smernice 2011/95, uvedený v bode 43 tohto rozsudku, podporený normatívnym kontextom, do ktorého tento článok 15 patrí.

46 V tejto súvislosti v prvom rade z článku 4 tejto smernice – ktorý sa nachádza v jej kapitole II týkajúcej sa „posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu“ a ktorý je teda uplatniteľný tak na žiadosti o priznanie postavenia utečenca, ako aj na žiadosti o poskytnutie doplnkovej ochrany v zmysle uvedenej smernice – vyplýva, že posudzovanie skutočností a okolností, na ktorých je založená žiadosť o medzinárodnú ochranu, sa uskutočňuje v dvoch rôznych etapách. Prvá etapa sa týka určenia skutkových okolností, ktoré môžu predstavovať podklady na podporu žiadosti, kým druhá etapa sa týka právneho posúdenia týchto podkladov a spočíva v rozhodnutí o tom, či sú vzhľadom na skutočnosti charakterizujúce konkrétny prejednávaný prípad splnené hmotnoprávne podmienky na priznanie doplnkovej ochrany stanovené v článku 15 tej istej smernice [pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2022, Secretary of State for the Home Department (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-349/20, EU:C:2022:151, bod 63 a citovanú judikatúru].

47 Hoci podľa článku 4 ods. 1 smernice 2011/95 môžu členské štáty vyžadovať, aby žiadateľ predložil v rámci prvej z týchto etáp čo najskôr všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie svojej žiadosti o ochranu, nič to nemení na tom, že orgány členských štátov s ním musia v prípade potreby aktívne spolupracovať na účely určenia a doplnenia skutočností relevantných pre žiadosť, pričom tieto orgány majú navyše často lepšie postavenie ako žiadateľ, pokiaľ ide o prístup k určitému druhu dokumentov [pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2022, Secretary of State for the Home Department (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-349/20, EU:C:2022:151, bod 64 a citovanú judikatúru], a zároveň platí, že pokiaľ určité aspekty vyhlásení žiadateľa nie sú podložené písomným alebo iným dôkazom, tieto aspekty nevyžadujú potvrdenie, ak sú splnené kumulatívne podmienky stanovené v článku 4 ods. 5 písm. a) až e) tejto smernice (rozsudok z 2. decembra 2014, A a i., C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 58).

48 V dôsledku toho, ako usúdil generálny advokát v bodoch 34 a 41 svojich návrhov, je vnútroštátny orgán, príslušný na posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu, povinný v prvej etape tohto posúdenia skúmať všetky relevantné skutkové okolnosti prejednávanej veci, ktoré môžu predstavovať dôkazy, a následne v priebehu druhej etapy uvedeného posúdenia určiť, aký typ vážneho bezprávia definovaného v článku 15 tejto smernice tieto dôkazy prípadne umožňujú zdôvodniť, pričom nemôže vylúčiť dôkazy, ktoré sú potenciálne relevantné na posúdenie tejto žiadosti, len z toho dôvodu, že ich žiadateľ predložil na podporu jediného typu vážneho bezprávia definovaného v tomto článku 15.

49 Z článku 4 ods. 3 uvedenej smernice ďalej vyplýva, že medzi relevantné skutočnosti, ktoré musí tento orgán zohľadniť pri posudzovaní každej žiadosti o medzinárodnú ochranu, patria najmä tak „všetky príslušné skutočnosti, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu“ v zmysle písmena a) tohto ustanovenia, ako aj „individuálne postavenie a osobné okolnosti žiadateľa“ v zmysle písmena c) tohto ustanovenia.

50 Takto Súdny dvor rozhodol, že hoci sa v žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej podľa článku 15 písm. c) tej istej smernice neuvádzajú skutočnosti vlastné okolnostiam žiadateľa, z článku 4 ods. 3 tejto smernice vyplýva, že takáto žiadosť musí byť predmetom individuálneho posúdenia, na ktorého účely sa musí zohľadniť celý rad skutočností vymenovaných v tomto ustanovení v rámci celkového zohľadnenia všetkých relevantných okolností prejednávanej veci [pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, body 40 a 41].

51 Okrem toho podľa článku 4 ods. 4 smernice 2011/95 skutočnosť, že žiadateľ už bol prenasledovaný alebo už utrpel vážne bezprávie alebo priame hrozby takéhoto prenasledovania alebo takéhoto bezprávia, môže v zásade predstavovať vážnu indíciu reálneho rizika, že žiadateľ utrpí vážne bezprávie, a preto sa musia tieto skutočnosti týkajúce sa osobných okolností žiadateľa pri posudzovaní existencie reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia definovaného v článku 15 tej istej smernice vždy zohľadniť.

52 Napokon je požiadavka, aby sa pri posudzovaní žiadosti o medzinárodnú ochranu zohľadnili všetky relevantné skutočnosti vrátane tých, ktoré sú pripomenuté v bode 49 tohto rozsudku, a aby sa so žiadateľom na tento účel aktívne spolupracovalo, potvrdená v článku 8 ods. 2 tejto smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2012, M., C-277/11, EU:C:2012:744, bod 67), keďže ukladá príslušným vnútroštátnym orgánom, aby pri posudzovaní, či má žiadateľ o medzinárodnú ochranu prístup k ochrane najmä proti akémukoľvek druhu vážneho bezprávia v časti krajiny pôvodu v súlade s odsekom 1 tohto ustanovenia, zohľadnili tak všeobecné podmienky v tejto časti krajiny, ako aj osobné okolnosti žiadateľa.

53 V treťom a poslednom rade je výklad článku 15 smernice 2011/95, vyvodený v bodoch 43 a 48 tohto rozsudku, v súlade s cieľmi sledovanými touto smernicou, ako sú pripomenuté v bode 32 tohto rozsudku. Posúdenie žiadostí o medzinárodnú ochranu, ktoré by nezohľadňovalo všetky relevantné okolnosti prejednávaného prípadu, a najmä všetky aspekty vymenované v článku 4 ods. 3 tejto smernice, a to pred identifikovaním typu vážneho bezprávia definovaného v článku 15 tejto smernice, ktoré by tieto aspekty mohli prípadne zdôvodniť, by totiž viedlo k porušeniu povinnosti identifikovať osoby, ktoré skutočne potrebujú túto ochranu, ktorú uvedená smernica ukladá členským štátom [pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júna 2021, Bundesrepublik Deutschland (Pojem „vážne a individuálne ohrozenie“), C-901/19, EU:C:2021:472, bod 44].

54 Takýto výklad je okrem toho v súlade s článkom 4 a článkom 19 ods. 2 Charty, ktoré sa týkajú zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestov, ako aj ochrany v prípade vysťahovania, vyhostenia alebo extradície, na ktoré poukazuje vnútroštátny súd. V tejto súvislosti však treba poznamenať, že hoci základné práva zaručené v týchto ustanoveniach musia byť pri vykonávaní smernice 2011/95, a teda aj pri posudzovaní žiadostí o doplnkovú ochranu z hľadiska článku 15 tejto smernice, nepochybne dodržané, uvedené ustanovenia neposkytujú v rámci odpovede na túto prejudiciálnu otázku dodatočné osobitné usmernenie, pokiaľ ide o rozsah požiadavky, aby sa pri takomto posudzovaní systematicky skúmali všetky relevantné skutočnosti, ktoré sa týkajú tak individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu (pozri analogicky rozsudky z 25. júla 2018, Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, bod 129, a zo 4. októbra 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, bod 64).

55 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 15 smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že príslušný vnútroštátny orgán musí na účely určenia, či môže byť žiadateľ o medzinárodnú ochranu oprávnený na doplnkovú ochranu, skúmať všetky relevantné skutočnosti týkajúce sa tak individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu, a to predtým, ako zistí typ vážneho bezprávia, ktoré tieto skutočnosti prípadne umožňujú zdôvodniť.

O druhej otázke

56 Druhá otázka je položená len pre prípad zápornej odpovede na prvú otázku. Odpoveď na druhú časť druhej otázky pritom síce naozaj vyplýva z kladnej odpovede na prvú otázku v tom zmysle, že okolnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa sa môžu ukázať ako relevantné pri posudzovaní dôvodnosti žiadosti o medzinárodnú ochranu tak z hľadiska článku 15 písm. b), ako aj z hľadiska článku 15 písm. c) smernice 2011/95, nič to nemení na tom, že prvá časť druhej otázky je naďalej relevantná.

57 Vnútroštátny súd totiž chce zistiť, či na účely posúdenia existencie reálneho rizika utrpenia „vážneho a individuálneho ohrozenia života alebo osoby“ v zmysle článku 15 písm. c) tejto smernice musí príslušný vnútroštátny orgán medzi rôznymi relevantnými skutočnosťami týkajúcimi sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa zohľadniť dodatočné skutočnosti vo vzťahu k samotnej okolnosti, že žiadateľ pochádza z oblasti danej krajiny, kde dochádza k „najextrémnejším prípadom všeobecného násilia“ v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, najmä jeho rozsudku zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, § 115), teda oblasti, v ktorej stupeň násilia dosahuje takú úroveň, že vyhostenie osoby do tejto krajiny predstavuje porušenie zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania zaručeného v článku 3 EDĽP.

58 Za týchto podmienok treba usúdiť, že svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 15 písm. c) smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia existencie reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v tomto ustanovení, musí mať príslušný vnútroštátny orgán možnosť zohľadniť iné skutočnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, než je samotná okolnosť, že pochádza z oblasti danej krajiny, kde dochádza k „najextrémnejším prípadom všeobecného násilia“ v zmysle rozsudku ESĽP zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, § 115).

59 V tejto súvislosti treba hneď na začiatku uviesť, že judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva je pri výklade článku 15 smernice 2011/95 v zásade relevantná. Na jednej strane totiž z článku 6 ods. 3 ZEÚ vyplýva, že základné právo zaručené článkom 3 EDĽP je súčasťou všeobecných zásad práva Únie, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva sa teda musí pri výklade rozsahu tohto práva v právnom poriadku Únie zohľadniť (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. februára 2009, Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, bod 28).

60 Na druhej strane z odôvodnenia 16 smernice 2011/95 vyplýva, že pri výklade ustanovení tejto smernice sa musia rešpektovať základné práva uznané Chartou, okrem iného jej článok 4 [pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. apríla 2018, MP (Doplnková ochrana obete mučenia v minulosti), C-353/16, EU:C:2018:276, bod 36]. V súlade s článkom 52 ods. 3 Charty pritom platí, že keďže práva zaručené v jej článku 4 zodpovedajú právam zaručeným v článku 3 EDĽP, tieto práva majú rovnaký zmysel a rozsah, ako majú práva priznané uvedeným článkom 3 [pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vyhostenie – Liečebná konopa), C-69/21, EU:C:2022:913, bod 60 a citovanú judikatúru], čo však nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo uvedeným právam širšiu ochranu. Pri výklade článku 4 Charty je teda potrebné zohľadniť článok 3 EDĽP, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva, ako úroveň minimálnej ochrany [pozri analogicky rozsudok z 22. júna 2023, K.B. a F.S. (Skúmanie trestno-právnych otázok *ex offo*), C-660/21, EU:C:2023:498, bod 41 a citovanú judikatúru).

61 Okrem toho z vysvetliviek k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17) vyplýva, že právo uvedené v jej článku 19 ods. 2, podľa ktorého nikto nesmie byť vysťahovaný, vyhostený ani vydaný do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený trestu smrti, mučeniu alebo inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu, zahŕňa relevantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa článku 3 EDĽP, ktorému tento článok 19 ods. 2 v podstate zodpovedá (pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. decembra 2014, M’Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, bod 38 a citovanú judikatúru, ako aj z 18. decembra 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, bod 47). Táto judikatúra je teda relevantná aj pri výklade tohto práva.

62 Súdny dvor pritom už rozhodol, že článku 3 EDĽP v podstate zodpovedá článok 15 písm. b) smernice 2011/95. Naopak článok 15 písm. c) tejto smernice je ustanovením, ktorého obsah sa odlišuje od obsahu článku 3 EDĽP a ktorého výklad sa teda musí vykonať autonómne, najmä s cieľom zabezpečiť rozsah pôsobnosti vlastný tomuto ustanoveniu, rešpektujúc základné práva zaručené Chartou a EDĽP (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. februára 2009, Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, body 28 a 36).

63 V tejto súvislosti treba uviesť, že článok 15 písm. c) smernice 2011/95 sa iste vzťahuje na výnimočnú situáciu, v ktorej je úroveň všeobecného násilia vyplývajúca z vnútroštátneho alebo medzinárodného ozbrojeného konfliktu taká, že existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že civilná osoba vrátená do predmetnej krajiny alebo regiónu by už z dôvodu svojej prítomnosti na území tejto krajiny alebo tohto regiónu čelila reálnemu riziku utrpenia vážneho a individuálneho ohrozenia svojho života alebo svojej osoby.

64 Ako však bolo uvedené v bode 42 tohto rozsudku, toto ustanovenie sa môže vzťahovať aj na iné situácie, v ktorých kombinácia na jednej strane nižšieho stupňa všeobecného násilia, než je stupeň charakterizujúci takúto výnimočnú situáciu, a na druhej strane skutočností vlastných osobným okolnostiam žiadateľa, môže konkretizovať reálne riziko utrpenia vážneho a individuálneho ohrozenia v zmysle uvedeného ustanovenia.

65 Z toho vyplýva, že v týchto iných situáciách aspekty týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ktoré musí príslušný vnútroštátny orgán zohľadniť, idú nutne nad rámec skutočnosti, že osoba pochádza z oblasti danej krajiny, kde dochádza k „najextrémnejším prípadom všeobecného násilia“ v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, najmä jeho rozsudku zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, § 115).

66 Výklad článku 15 písm. c) smernice 2011/95 vyvodený Súdnym dvorom je teda plne v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcou sa článku 3 EDĽP (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. februára 2009, Elgafaji, C-465/07, EU:C:2009:94, bod 44), a pritom priznáva žiadateľom o medzinárodnú ochranu širšiu ochranu, ako je ochrana poskytovaná uvedeným článkom 3.

67 Vzhľadom na otázky položené vnútroštátnym súdom a pripomenuté v bode 19 tohto rozsudku treba ešte spresniť, že zoznam relevantných skutočností týkajúcich sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa uvedený v článku 4 ods. 3 písm. c) tejto smernice nemá taxatívnu povahu, a tak v situáciách uvedených v bode 64 tohto rozsudku musí vnútroštátny orgán príslušný na priznanie doplnkovej ochrany vykonať posúdenie v každom jednotlivom prípade, a pokiaľ je to potrebné, zohľadniť akékoľvek iné skutočnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ktoré by mohli prispieť ku konkretizácii reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15 písm. c) uvedenej smernice, vzhľadom na stupeň

všeobecného násilia v dotknutej krajine alebo regióne. V tomto kontexte by bolo možné považovať za relevantné najmä aspekty vlastné súkromnému, rodinnému alebo pracovnému životu žiadateľa, o ktorých možno odôvodnene predpokladať, že zvýšia riziko, že žiadateľ bude vystavený takémuto vážnemu bezpráviu v prípade vrátenia do jeho krajiny pôvodu alebo do krajiny, v ktorej mal obvyklý pobyt.

68 Okrem toho, ako už bolo pripomenuté v bode 51 tohto rozsudku a v súlade s článkom 4 ods. 4 smernice 2011/95, príslušnému vnútroštátnemu orgánu prináleží zohľadniť okolnosť, že žiadateľ už utrpel vážne bezprávie alebo bol v tomto zmysle priamo ohrozený, pokiaľ neexistujú primerané dôvody domnievať sa, že toto vážne bezprávie sa už nebude opakovať.

69 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 15 písm. c) smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia existencie reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v tomto ustanovení, musí mať príslušný vnútroštátny orgán možnosť zohľadniť iné skutočnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, než je samotná okolnosť, že pochádza z oblasti danej krajiny, kde dochádza k „najextrémnejším prípadom všeobecného násilia“ v zmysle rozsudku ESĽP zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2008:0717JUD 002590407, § 115).

O tretej otázke

70 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 15 písm. b) smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že intenzita všeobecného násilia panujúceho v krajine pôvodu žiadateľa môže oslabiť požiadavku individualizácie vážneho bezprávia definovaného v tomto ustanovení.

71 V tejto súvislosti treba pripomenúť, ako bolo uvedené v bodoch 37 až 42 tohto rozsudku, že vážne bezprávie definované v článku 15 písm. b) smernice 2011/95 predpokladá jasný stupeň individualizácie.

72 Ako bolo totiž pripomenuté v bode 38 tohto rozsudku, bezprávie týkajúce sa rizika „trestu smrti alebo popravy“ a „mučenia alebo neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo potrestania“, na ktoré sa vzťahuje článok 15 písm. a) a b) uvedenej smernice, sa vzťahuje na situácie, v ktorých je žiadateľ o doplnkovú ochranu špecificky a individuálne vystavený riziku bezprávia osobitného typu.

73 Hoci, ako bolo zdôraznené v bode 39 tohto rozsudku, za takýchto predpokladov sa majú skúmať aj relevantné skutočnosti týkajúce sa všeobecnej situácie krajiny pôvodu žiadateľa, najmä tie, ktoré súvisia so všeobecnou úrovňou násilia a neistoty v tejto krajine, stále platí, že existencia akokoľvek podstatnej úrovne násilia a neistoty v uvedenej krajine nemôže oslabiť rozsah podmienky, podľa ktorej na to, aby existovalo reálne riziko vážneho bezprávia v zmysle článku 15 písm. a) a b) smernice 2011/95, treba pri prípadnom zohľadnení takejto úrovne násilia preukázať, že žiadateľovi hrozí reálne riziko, že bude v prípade vrátenia do tej istej krajiny osobitne a individuálne vystavený takémuto bezprávia.

74 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 15 písm. b) smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že intenzita všeobecného násilia panujúceho v krajine pôvodu žiadateľa nemôže oslabiť požiadavku individualizácie vážneho bezprávia definovaného v tomto ustanovení.

O štvrtej otázke

75 Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 15 písm. c) smernice 2011/95 v spojení s článkami 1 a 4, ako aj článkom 19 ods. 2 Charty vykladať v tom zmysle, že pri posudzovaní žiadosti o medzinárodnú ochranu v zmysle tohto článku 15 písm. c) sa má zohľadniť humanitárna situácia, ktorá je priamym alebo nepriamym dôsledkom činov a/alebo opomenutí aktéra vážneho bezprávia nanúteného v rámci medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.

76 Európska komisia poukazuje na to, že táto otázka je neprípustná, pričom v podstate tvrdí, že vzhľadom na podklady zdôvodňujúce žiadosti o medzinárodnú ochranu, o ktoré ide vo veci samej, nie je odpoveď na uvedenú otázku potrebná na vyriešenie sporu vo veci samej a že rozhodnutie vnútroštátneho súdu v každom prípade neobsahuje informácie a spresnenia potrebné na tento účel.

77 Podľa ustálenej judikatúry platí, že hoci pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzuje na vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti, nič to nemení na tom, že konanie upravené v článku 267 ZFEÚ predstavuje nástroj spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom prvky výkladu práva Únie, ktoré potrebujú na vyriešenie sporov, ktoré majú rozhodnúť. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa neodôvodňuje formulovaním poradných názorov na všeobecné alebo hypotetické otázky, ale potrebou účinného riešenia sporu. Ako vyplýva zo samotného znenia článku 267 ZFEÚ, požadované rozhodnutie o prejudiciálnej otázke musí byť „nevyhnutné“ na to, aby umožnilo vnútroštátnemu súdu „vydať rozhodnutie“ vo veci, ktorá mu bola predložená [rozsudok zo 14. mája 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, bod 167, ako aj citovaná judikatúra].

78 Je teda najmä nevyhnutné, ako uvádza článok 94 písm. a) rokovacieho poriadku, aby návrh na začatie prejudiciálneho konania obsahoval stručné zhrnutie relevantných skutočností, ktoré zistil vnútroštátny súd, alebo aspoň zhrnutie skutkového stavu, z ktorého vychádzajú otázky (rozsudok z 3. decembra 2019, Iccrea Banca, C-414/18, EU:C:2019:1036, bod 28 a citovaná judikatúra).

79 V prejednávanej veci, ako bolo uvedené v bodoch 11, 12 a 15 tohto rozsudku, patria medzi podklady zdôvodňujúce žiadosti o medzinárodnú ochranu, o ktoré ide vo veci samej, ako boli predložené žalobcami vo veci samej a zistené príslušným vnútroštátnym orgánom, ako aj vnútroštátnym súdom, skutočnosti týkajúce sa všeobecnej úrovne násilia a neistoty v Líbyi, ťažkých životných podmienok v Tripolise, ako aj z toho vyplývajúcej „humanitárnej situácie“.

80 Z uvedených podkladov, ako sú uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, však vôbec nevyplýva, že by takáto humanitárna situácia bola priamym alebo nepriamym dôsledkom činov a/alebo opomenutí aktéra vážneho bezprávia nanúteného v rámci vnútroštátneho alebo medzinárodného ozbrojeného konfliktu v zmysle článku 15 písm. c) smernice 2011/95.

81 Okrem toho vnútroštátny súd neuviedol, kto je aktérom predmetných činov a/alebo opomenutí a v čom spočívajú tieto činy a/alebo opomenutia.

82 Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd dostatočne nepreukázal, v čom je odpoveď na štvrtú otázku potrebná na to, aby mohol rozhodnúť o spore vo veci samej, a že dostatočne nevysvetlil skutkové okolnosti, na ktorých sa táto otázka zakladá.

83 Za týchto podmienok treba štvrtú otázku vyhlásiť za neprípustnú.

O trovách

84 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 15 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   príslušný vnútroštátny orgán musí na účely určenia, či môže byť žiadateľ o medzinárodnú ochranu oprávnený na doplnkovú ochranu, skúmať všetky relevantné skutočnosti týkajúce sa tak individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, ako aj všeobecnej situácie v krajine pôvodu, a to predtým, ako zistí typ vážneho bezprávia, ktoré tieto skutočnosti prípadne umožňujú zdôvodniť.

2. **Článok 15 písm. c) smernice 2011/95**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   na účely posúdenia existencie reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v tomto ustanovení, musí mať príslušný vnútroštátny orgán možnosť zohľadniť iné skutočnosti týkajúce sa individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa, než je samotná okolnosť, že pochádza z oblasti danej krajiny, kde dochádza k „najextrémnejším prípadom všeobecného násilia“ v zmysle rozsudku ESĽP zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, § 115).

3. **Článok 15 písm. b) smernice 2011/95**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   intenzita všeobecného násilia panujúceho v krajine pôvodu žiadateľa nemôže oslabiť požiadavku individualizácie vážneho bezprávia definovaného v tomto ustanovení.

Podpisy